

N. F. S. Grundtvigs Fond

Beretning om virksomheden 1983-87

I august 1987 havde fondet fungeret i fem år. I den anledning vedtog fondsstyrelsen, at der skulle udarbejdes en samlet oversigt over uddelingerne i denne fem års-periode. Allerførst vil det imidlertid være på sin plads at opridsse baggrunden for fondets virksomhed.

N. F. S. Grundtvigs fond blev stiftet i forbindelse med Grundtvigs 200 års-jubilæum i 1983. Om fondets tilblivelse er tidligere berettet i årbogen Uddannelseshistorie 1984. Denne beretning skal ikke gentages her. Med henblik på den følgende redegørelse er det tilstrækkeligt at fastslå følgende:

1) I fondets kongeligt konfirmerede fundats af 18/1-1982 § 2 fastsættes følgende *formål*:

Fondet har til formål at udbrede kendskab til N. F. S. Grundtvigs indsats. Fondet kan i overensstemmelse med Grundtvigs tanker derudover støtte formål, der i almindelighed er »til folkegavn«.

2) *Fondsstyrelsen* består iflg. fundatsens § 5 af fem medlemmer: 2 udpeget af Kirkeligt Samfund, heraf 1 uden for KS's bestyrelse. 2 udpeget af Dansk Friskoleforening, Foreningen af Folkehøjskoler i Danmark, Foreningen af frie Ungdoms- og Efterskoler, og 1 udpeget af Grundtvig-Selskabet.

Som det fremgår, er mønsteret i fordelingen af styrelsesposter: 2 kirkelige repræsentanter, 2 fra de grundtvigske skoler og 1 fra Grundtvig-forskningen. KS har overladt den ene af sine 2 poster til Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder. De tre skolerepræsentanter besætter de to styrelsesposter efter en vedtagen turnusordning.

3) *Uddeling* af tilskud, understøttelser m.v. finder sted på Grundtvigs fødselsdag d. 8. september (Fundatsens § 6).

4) *Tilsynsmyndighed* var indtil 1986/87 Undervisningsministeriet, og derefter Fondsregistret.

Generelle oplysninger

Hvad angår størrelsen af det beløb, der er til rådighed med henblik på uddeling, skal indledningsvis oplyses følgende: Det var først i løbet af 1984, at fondskapitalen nåede op på den størrelse, der var nødvendig for at den fra og med 1985 kunne give det »normale« renteafkast på lidt over 120.000,- kr. Af renteafkastet skal ifølge fundatsens § 3 hvert år henlægges indtil 15% til imødegåelse af inflationsforringelse.

I løbet af fondets første fem års-periode er uddelt i alt 90 tilskud til et samlet beløb på 434.000,- kr. Et enkelt tilskud er blevet returneret og genbevilliget. Denne bevægelse indgår ikke i den følgende oversigt.

De beløb, der blev uddelt i de enkelte år, fordeler sig som følger:

1983	-	25.000,-
1984	-	66.000,-
1985	-	111.000,-
1986	-	112.000,-
1987	-	120.000,-
<hr/>		
I alt		434.000,-

Dette giver et gennemsnit pr. tilskud på ca. 4.800,-. Mindste enkelt-tilskud er 600,-. Største enkelt-tilskud er 20.000,-.

Af udenlandske bevillingsmodtagere er der relativt få: Tyskland 2, Norge 1, Sverige 1 og Island 2, i alt 6 tilskud ud af 90.

Af den ovenfor citerede formåls-paragraf fremgår, at tilskud m.v. skal uddeles i henhold til to formål: Et overordnet formål, som er at udbrede kendskab til N. F. S. Grundtvigs indsats, og et underordnet formål, som er at støtte initiativer, der i almindelighed er »til folkegavn«. I henhold til disse bestemmelser og deres indbyrdes prioritering er de fleste tilskud (i alt 352.000,-) udbetalt med henblik på at støtte projekter, der falder ind under hovedformålet, og en mindre andel (i alt 82.000,-) er udbetalt med henblik på at støtte aktiviteter, der skønnes at være »til folkegavn«.

I det følgende skal der gøres nærmere rede for arten af de initiativer, der i perioden 1983-87 har modtaget støtte fra fondet.

Fordeling af tilskud i henhold til hovedformålet

For oversigtens skyld er det hensigtsmæssigt at indordne de uddelte bevillinger under 8 overskrifter:

1. Udgivelse af Grundtvig-tekster og studier over Grundtvig	152.000,-
2. Studie- og foredragsrejser inden for hovedformålet	67.000,-
3. Udgivelser, der belyser folkehøjskolen	28.000,-
4. Udgivelser, der belyser friskolen	24.000,-
5. Udgivelser, der belyser efterskolen	18.000,-
6. Folkeligt oplysningsarbejde i bred forstand	24.000,-
7. Kirkelig grundtvigianisme, historisk og aktuelt	29.000,-
8. Nordisk kulturelt samarbejde	10.000,-
	<hr/>
	352.000,-

Fordeling af tilskud i henhold til det sekundære formål, »folkegavn« etc.

Det er indlysende, at udtrykket »til folkegavn« kan tolkes meget forskelligt.

Udtrykket har derfor foranlediget ret mange forespørgsler fra potentielle ansøgere, og det har også på styrelsens møder givet anledning til nogen debat. Selv om den sekundære bestemmelse således er vanskelig at håndtere, har den ikke desto mindre tilført beslutningsprocessen en fleksibilitet og en åbenhed, som også efter styrelsens bedste overbevisning er helt »i overensstemmelse med Grundtvigs tanker«.

De udelte bevillinger kan samles under to overskrifter:

Socialt arbejde	33.000,-
Kulturelt arbejde i bredere forstand	49.000,-
	<hr/>
	82.000,-

Beløbet udgør ca. 19% af samtlige ydelser.

For at give indtryk af den mangfoldighed af formål, der således er blevet tilgodeset, skal tilføjes nogle eksempler. Under »socialt arbejde« har fondet ydet tilskud bl.a. til

- kirkeligt, socialt arbejde på Nørrebro og Vesterbro
- KFUK- og KFUM spejderhytter, herunder til inventar og til etablering af handicap-toiletter
- lydbøger til ordblinde
- sommerhøjskole på en forvaringsanstalt.

Under »kulturelt arbejde i bredere forstand« har man ydet tilskud bl.a. til

- et sport-klubhus
- et høreanlæg
- en kulturfilm
- tekster til ordblinde
- studier af rytmisk dans
- en lokalhistorisk udgivelse
- kulturelle arrangementer i et beboerhus
- studier over Finne-børn i Danmark.

Man skulle herefter synes, at der ikke er grænser for, hvad fondet kan støtte. Ikke desto mindre er der grænser. To synspunkter har i så henseende være vejledende. Negativt: At man afviser ansøgninger, der med rimelighed kan forventes imødekommet af andre instanser i samfundet. Positivt: At det givne tilskud skal betyde noget på det pågældende projekts budget. Det vil sige, at man ikke har ydet tilskud til projekter i million-klassen, typisk restaureringsarbejde eller større nybygninger.

Afsluttende bemærkninger

Ser man tilbage på fondets første fem uddelingsår, kan for det første konstateres, at det er lykkedes i overensstemmelse med fundatsen at markere en klar priorite-

ring mellem hovedformål og sekundært formål. Ca. 4/5 af bevillingerne er udbetalt i henhold til hovedformålet og ca. 1/5 i henhold til det sekundære formål. Man kan så altid diskutere, om balancen er rimelig.

Dernæst konstateres, at der har været en bred og støt voksende interesse for fondet og dets virksomhed. Dette giver sig udslag i det markant stigende antal ansøgninger, i 1983: 22 og i 1987: 68.- Antallet af menigheder, der siden 1985 via en årlig kollektdag har støttet fondet, er steget støt og roligt fra 52 til 68.- Og fondet modtager løbende større eller mindre gaver fra enkeltpersoner og forskellige forsamlinger.

Sluttelig skal som en generel opfattelse anføres, at med fondets etablering og virksomhed har Grundtvig-jubilæet i 1983 fået en langtrækkende og – som det synes – gavnlig og påskønnet eftervirkning.

K. E. Bugge